

2022-02-06

RUN/72/2022

FÖRSLAG

Ert dnr: TRV 2020/129779

Berit Eriksson
Näringsliv och samhällsbyggnad
Tfn: 063-14 66 07
E-post: berit.eriksson@regionjh.se

Trafikverket
trafikverket@trafikverket.se

Yttrande gällande Trafikverkets utredning om allmän trafikplikt avseende flyg från oktober 2023

Bakgrund

Trafikverket upphandlar flygtrafik till områden med brister i tillgängligheten. I nuvarande avtal är det 11 sådana flyglinjer i Sverige som upphandlas. Trafikverket föreslår fortsatt allmän trafikplikt på dagens avtalade linjer. I Jämtland Härjedalen gäller allmän trafikplikt för linjerna;

Sveg – Arlanda, två dubbelturer måndag – fredag och en dubbeltur, söndag eller helgdag. Minst 10 000 flygstolar och 1080 turer ska produceras per år. Sveg hade toppnotering 2018 med 7 400 passagerare, 2019; 5 500 passagerare. Kraftig uppgång under 2021 tre sista månader med 150 - 170 procent fler passagerare än 2019.

Östersund – Umeå, 2 dubbelturer per dag måndag – fredag. Minst 17 000 flygstolar och 900 turer ska produceras per år. Varierat resande de senaste åren. 2016; 8 000 passagerare, 2018 och 2019; 5 100 passagerare.

Vanligast för alla upphandlade linjer är tjänsteresor som står för drygt 60 procent av alla resor.

Trafikverket använder sig av en tillgänglighetsmodell där Sveg uppvisar brister i tillgängligheten på ett flertal av modellens mått. Östersund däremot uppvisar god tillgänglighet förutom på måttet tillgänglighet till regionsjukhus. Anledningen till Östersunds goda tillgänglighet är bland annat enligt Trafikverket tillgången till Norrtåg, där också staten genom Trafikverket medfinansierar trafiken.

Trafikverket ska inte besluta om allmän trafikplikt om det finns andra resmöjligheter.

Sammanfattande synpunkter

Region Jämtland Härjedalen ser positivt på att Trafikverket fortsatt utreder och upphandlar flygtrafik till områden med brister i tillgängligheten. För den regionala utvecklingen och för att människor ska kunna leva, bo och verka i hela Sverige och även i landets glesare områden är kommunikationerna en nödvändighet.

Region Jämtland Härjedalen tycker också att det är bra att Trafikverket ser vikten av att flyglinjen Sveg – Arlanda och att den därmed fortsatt kommer att upphandlas, dock bör

förslaget om antalet säten inför kommande upphandling utökas. Härjedalens kommuns avisering om ökad inflyttning, besöksnäring och näringslivsutveckling avspeglar förmodligen den kraftiga ökningen av antalet resenärer på linjen under senaste delen av hösten 2021.

Vidare är Region Jämtland Härjedalen oroad över att Trafikverket inte ser att linjen Östersund – Umeå har tillräckliga tillgänglighetsbrister. Trafikverket hänvisar till att det finns andra resmöjligheter, men där kan vi konstatera att flyget tar 50 minuter och tåget 5 – 5,5 timmar mellan Östersund och Umeå. Nu finns dock ett regeringsbeslut sedan 2014 om att linjen ska upphandlas och om inga andra direktiv meddelas så kommer linjen upphandlas inför kommande avtalsperiod 2023 – 2027.

Utveckling av synpunkter

Flyglinjen Sveg – Arlanda är mycket viktig för Härjedalens tillgänglighet. Antalet resenärer har varit varierande av olika orsaker de senaste åren, (bland annat med anledning av byte av trafikoperatör) men linjen har ändå haft en liten men stadig kundstock. Vi ser i resenärstatistiken att antalet passagerare har ökat kraftigt på linjen under hösten 2021. Härjedalens kommun har inte minst under det senaste året aviserat att de ser en ökning av antalet resenärer mot bakgrund av det ökade intresset av inflyttning till kommunen och den starkt växande besöksnäringen. Stor utbyggnad av vindkraftsparker i kommunen kommer sannolikt också generera fler reserelationer. Förslaget till antalet flygstolar behöver därför utökas. Härjedalens kommun påtalade redan före pandemin att det lilla flygplanet (10 sätesflygplan) som nu trafikerar har för få stolar och att det har inneburit problem.

Linjen Östersund – Umeå är fortsatt viktig, inte minst för interaktionen mellan sjukhusen i Östersund och Umeå. Jämtland Härjedalen har sitt regionsjukhus i Umeå, det är därför av största vikt att länet har goda kommunikationer dit. Men även för universiteten och arbetsmarknaden är interaktionen med Västerbotten och Umeå betydelsefullt. Dock anser Trafikverket att tillgänglighetsbrister för en fortsatt upphandling är för svaga. Linjen kommer ändå troligtvis att upphandlas då det finns ett tidigare regeringsbeslut för en trafikupphandling. Trafikverket pekar på att det finns andra kommunikationsmöjligheter mellan Östersund och Umeå som inte tar så mycket längre tid, här nämner man möjligheterna att åka med Norrtåg. Region Jämtland Härjedalen håller inte med om att skillnaderna i restid inte är så stora. Flyget tar 50 minuter medan tåget tar 5 – 5,5 timmar! Tillgängligheten norrut och till Umeå behöver bli bättre, inte sämre.

Trafikverket beskriver återhämtningen efter pandemin som en osäkerhetsfaktor och diskuterar möjligheter för en gradvis upptrappning i de nya avtalen. För linjer med redan begränsad tillgänglighet kommer ett sådant resonemang att bli ett problem. Om inte det upphandlade flyget återgår med ”normal” trafik när restriktionerna medger detta kommer återhämtning och uppstart hämmas vilket vore allvarligt.

Utredningen föreslår att antalet turer kvarstår på samtliga linjer efter oktober 2023. Stolskraven behöver dock justeras utifrån resandet under en femårsperiod. Här vill Region Jämtland Härjedalen återigen påminna om den uppgång i resandet som linjen Sveg – Arlanda har.

Trafikverket vill hitta kvalitetsvärden som inte påverkar priset i kommande upphandling. Enligt en resenärsundersökning som Trafikverket låtit göra är kundnöjdheten är sämst på linjen Östersund – Umeå. En orsak till de vikande passagerarsiffrorna på linjen kan vara kvalitén på flyget. Region Jämtland Härjedalen har inget svar vad detta skulle kunna bestå i, men det är en parameter som kan vara värd att beakta inför den kommande upphandlingen.

I utredning 2013 inför avtalsperioden oktober 2015 till oktober 2019 blev resultatet att flyglinjen Östersund – Umeå lades in som ett fast uppdrag i Trafikverkets instruktion.

Region Jämtland Härjedalen håller med Trafikverket om att ny teknik och nya bränslen för att minska flygets klimatavtryck är under utvecklande och att vi inom några år sannolikt kommer att både eldrivna och vätgasdrivna flygplan. Linjen Östersund – Umeå skulle med sin längd och storlek på flygplan/antalet stolar kunna lämpa sig väl för att vara en linje för el-flyg. Region Jämtland Härjedalen ser därför att utredning om hur upphandling med den nya tekniken kan ske inför kommande upphandling av allmän trafikplikt.

REGION JÄMTLAND HÄRJEDALEN

Elise Ryder Wikén
Ordförande regionala utvecklingsnämnden

Anna Halvarsson
Tf. regional utvecklingsdirektör